

Till

kommunstyrelsen@upplands-bro.se

Naturskyddsföreningens synpunkter på detaljplanen Bro Torg KS 24/0566

Ersätter Naturskyddsföreningens svar daterat 2026-02-04

Naturskyddsföreningen är positiv till att göra Bro centrum trevligare och mer välkomnande, bättre anpassat för fotgängare och cyklister.

Kontrollprogram för Brobäckens avrinningsområde

Naturskyddsföreningen hävdar att kommunen bör ta ett helhetsgrepp över Brobäckens avrinningsområde tillsammans med andra nyttjare av recipienten genom initiativ till ett **löpande kontrollprogram**.

Brobäcken är det största och sannolikt det mest förorenade avrinningsområdet i Upplands-Bro. I avrinningsområdet finns Ragn-Sells, Heidelbergs bergtäkt och NCC deponi, alla med avvattnings till samma bäckar. Nedströms Ragn-Sells verksamhet finns stora affärskomplex och Bro Park med dagvatten till båda bäckarna och längre ner dagvatten från Bro samhälle. Genom åren har det brunnit flera gånger på Högbytorp, hela Bro Centrum, i Skällsta industriområde. Hur mycket PFAS har använts och som har förorenat mark och vatten? Vad vet man om vattenkemi, biologi och sedimentens innehåll av föroreningar tex dioxiner, PAH, PFAS..... i Brobäcken?

Norrvatten och Stockholm Vatten och Avfall har påpekat att Högbytorp via Brobäcken är en viktig källa för förorening med PFAS (3%) (Källor till PFAS, massbalans för Östra Mälarens vattenskyddsområde, 2023).

Dagvatten är också en betydande källa för PFAS (Luleå Tekniska Universitet: Förekomst och koncentrationer av PFAS i vatten och bottensediment i urbana vattendrag påverkade av dagvatten.)

Forskning kring spridningen av PFAS via dagvatten visar att dagvattnet är en betydande transportväg för miljögiftet. (Luleå Tekniska Universitet: Förekomst och koncentrationer av PFAS i vatten och bottensediment i urbana vattendrag påverkade av dagvatten.) Dagvatten anses därför vara en betydande källa till dessa föroreningar. Studien understryker behovet av effektiva åtgärder för att hantera och minska PFAS-föroreningar från dagvatten i urbana miljöer. Kunskap om hur PFAS ska omhändertas saknas eller är i nuläget bristfälligt. Man vet dock att våtmarker och djupbäddar inte fångar upp PFAS.

Med denna komplexa föroreningsbild bör kommunen utföra en studie av Brobäckens inklusive Önsta- och Sättrabäckens vattenkvalitet. Studien ska göra en sammanställning av data om vattenkvalitet och utsläpp till recipienten, även historiskt, undersöka vattenkemi (näring, metaller, andra föroreningar även PFAS), biologi och sediment med flöden (det vill säga transport av föroreningar). Det ska vara

underlag för ett fortsatt kontrollprogram. Man vet inget om eventuella lager av olika föroreningar i bäckarnas sediment som kan transporteras vidare ut i Brofjärden vid höga flöden. Att göra denna studie är inte minst nödvändig för att klargöra riskerna för Görvälns vattenskyddsområde för två miljoner människor och ett viktigt reproduktionsområde för fisk. Naturskyddsföreningen vill därför också trycka på vikten av anpassning till ett förändrat klimat. Varmare perioder och skyfall kommer att bli vanligare.

Det Naturskyddsföreningen för fram är nödvändig kunskap för att kunna göra en seriös MKB för att belysa betydande miljöpåverkan av vattendragen. Det gäller såväl kommunens olika projekt i Bro som Ragn Sells för Högbytorp och Norrvattens behov av kunskap om vattenskyddsområdet. Dessa projekt bör samordnas.

Nu pågår att antal projekt i Bro området som kommer att påverka dagvatten där varje projekt i sig oftast bedöms ha en ringa effekt på vattendragen.

Det har identifierats möjliga kumulativa effekter av flera pågående och planerade projekt i Bro tätort, men ofta hävdas att "dessa anses inte direkt belasta detta specifika projekt." Naturskyddsföreningen ifrågasätter varför just dessa projekt inte samlat belastar och bidrar till kumulativ effekt?

I Åtgärdsprogrammet för Broviken har de kumulativa effekterna utretts. Men åtgärdsprogrammet gäller endast Bro tätort. Dessutom gjordes provtagningarna 2021 innan PFAS-problemen fick uppmärksamhet.

Vi anser att den samlade hotbilden av de olika projekten som nämns tillsammans utgör risk för betydande miljöpåverkan. Speciellt med focus på PFAS problematiken.

Bro Torg

Kommunens *undersökning av betydande miljöpåverkan* kommer till slutsatsen att planförslaget inte antas innefatta någon verksamhet eller åtgärd som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område och antas därmed inte medföra krav på miljöbedömning.

Naturskyddsföreningen anser tvärtom att detaljplanen kräver en MKB enligt 7 kap. 7 kap. 27 & 28 a §§ MB eftersom planförslaget kommer att påverka miljön i Natura 2000-området. Se resonemang och argument ovan under rubriken Kontrollprogram för Brobäckens avrinningsområde!

Naturskyddsföreningen hävdar, i motsats till undersökningen, att förekomsten av Värdefulla vatten i enlighet med Levande sjöar och vattendrag är ett naturvärde som kan antas komma att påverkas av planen. (sid 10 ff Hänvisning till Miljöbedömningsförordning (2017:966): §5, 11 § p 4, 12 § p 3m § 13 Miljöaspekter i 6 kap. 11 § p 4 MB Naturvärden. I bedömningen ska särskilt platsens betydelse och känslighet beaktas, med särskild hänsyn till naturvärden.)

Under "Beskriv förekomsten av skyddade och utpekade objekt eller områden som kan antas komma att påverkas av planen med avseende på det skyddade eller utpekade naturvärdet" redovisas Natura 2000 och ESKO. Natura 2000-området bedöms inte påverkas av planförslaget, på grund av att området ligger väl avskilt från planområdet. Bedömningen "väl avskilt" på grund av avståndet (cirka 2 km) från planområdet till ESKO-området Broviken Natura 2000-området stämmer inte. Att det skulle innebära att området inte påverkas av planförslaget är fel!

Naturskyddsföreningen motsätter sig resonemanget. Två kilometer är inte väl avskilt eftersom planområdet är avrinningsområde till Sätträbäcken. Sätträbäcken rinner ihop med Brobäcken och mynnar slutligen ut i Broviken. Att ta höjd för 20-årsregn är inte anpassat till ett ändrat klimat. 100-årsregn, som kommer att bli vanligare, ökar riskerna för att förorenat sediment förs med ut till Broviken. (Se resonemanget under rubriken Kontrollprogram för Brobäckens avrinningsområde!) Broviken är utpekad som ekologiskt särskilt känsligt område, Natura 2000-område tillika riksintresse för rörligt friluftsliv. Broviken är också en del av ett vattenskyddsområde för två miljoner människor och ett viktigt reproduktionsområde för fisk.

Naturskyddsföreningen tolkar följande citat som en till intet förpliktigande brasklapp: "Förutsatt att åtgärderna i Brovikens åtgärdsprogram genomförs och att en översikt av de kumulativa effekterna från aktiva planprojekt i området sammanställs och implementeras, bedöms ingen betydande miljöpåverkan att uppstå."

Naturskyddsföreningen vill uppmärksamma att Dagvattenutredningen pekar på riskerna och osäkerheten kring spridning av PFAS. Planförslaget innebär en ökning av hårdgjorda ytor inom området.

I Undersökning av betydande miljöpåverkan, avsnittet Risker för människors hälsa eller för miljön ska anges verksamheter eller störningar som medför risk för omgivningen t.ex utsläpp till vatten (s 23 ff). Naturskyddsföreningen hävdar att en MKB ska göras eftersom planen antas medföra betydande miljöpåverkan i en sammanvägd bedömning av naturvärden, människors hälsa eller för miljön.

Anpassning till förändrat klimat

Nederbörd

Naturskyddsföreningen vill trycka på vikten av anpassning till ett förändrat klimat. Varmare perioder och skyfall kommer att bli vanligare. Dagvattenhanteringen ska bygga på långt gående lokalt omhändertagande av dagvatten. Dagvattenutredningen baseras på ett 20-årsregn. Ansvar ligger hos kommunen och beräkningar bör därför göras även på 100-årsregn. Fler skyfall kommer att öka belastningen på ledningsnät och riskerar att påverka vattenkvaliteten negativt. Försämring av dagvattenkvaliteten påverkar i slutändan vattenkvaliteten i Brofjärden som är dricksvattentäkt för två miljoner invånare i Stockholmsregionen.

Värme

Området ska vara behagligt och inte ohälsosamt att vistas i vid värmeböljor. Hårdgjorda ytor bidrar till att värmeöar bildas. På hårdgjorda ytor med få träd blir temperaturen sommartid så hög att det inte går att vistas där. Lekplatser och andra ytor där människor förväntas uppehålla sig måste skuggas. Denna aspekt tas inte upp i presentationen av detaljplanen.

Naturskyddsföreningen Upplands-Bro

c/o Carin Enfors
Ringuddsslingan 23
197 91 Bro
Tel: 070-536 26 15
carin.enfors@telia.com